

Галина ЦИГУРА,

orcid.org/0000-0002-2998-7537

*кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки, психології та методики фізичного виховання
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка
(Чернігів, Україна) zygura.g@ukr.net*

СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Статтю присвячено особливостям підготовки фахівців фізичної культури і спорту до професійної діяльності у зв'язку з реформою освіти в Україні. Метою статті є визначення специфіки основних організаційно-педагогічних умов, які впливають на підготовку фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку суспільства.

У статті акцентовано увагу на тому, що актуальність підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку є наслідком євроінтеграційного курсу України та реформи освіти, які призвели до змін в освітньому законодавстві й нормативній документації. Зокрема, навчальні програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти, освітні програми підготовки фахівців фізичної культури і спорту, стандарт вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» вимагають підготовки фахівця, здатного до освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку. У статті проаналізовано сучасну педагогічну літературу з питань підготовки фахівців, здатних реалізовувати ідеї сталого розвитку у своїй професійній діяльності. Враховуючи досвід колег-науковців та спираючись на власні дослідження для підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку нами визначено такі організаційно-педагогічні умови: підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників, які забезпечують освітні програми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, з питань освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку; розширення змісту підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ідеями сталого розвитку; формування позитивної мотивації у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до здійснення освітньої діяльності для сталого розвитку суспільства; розробка навчально-методичного забезпечення для формування у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту готовності до освітньої діяльності для сталого розвитку; активізація освітньої діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту з питань сталого розвитку.

Ключові слова: *сталий розвиток, фахівці фізичної культури і спорту, організаційно-педагогічні умови, освітня діяльність.*

Halyna TSYHURA,

orcid.org/0000-0002-2998-7537

*PhD in Agricultural Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Pedagogy, Psychology and Methods of Physical Education
T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"
(Chernihiv, Ukraine) zygura.g@ukr.net*

SPECIFICITY OF ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS OF TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORT FOR EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The article is devoted to the peculiarities of specialists in physical culture and sports training for professional activities in connection with the reform of education in Ukraine. The purpose of the article is to determine the specifics of the main organizational and pedagogical conditions that affect the training of specialists in physical culture and sports for educational activities for sustainable development of society.

The article emphasizes that the relevance of future specialists in physical culture and sports training for educational activities in the interests of sustainable development is a consequence of Ukraine's European integration course and educational reform, which led to changes in educational legislation and regulations. In particular, curricula in physical culture for secondary education, educational programs for physical culture and sports, the standard of higher education in specialty 017 "Physical Culture and Sports" require the training of a specialist capable of educational activities

in the interests of sustainable development. The article analyses the modern pedagogical literature on the training of professionals capable to implement the ideas of sustainable development in their professional activities. Taking into account the experience of fellow scientists and based on our own research of future specialists in physical culture and sports training for educational activities for sustainable development, the following organizational and pedagogical conditions have been identified: increasing of professional competence of scientific and academic staff that realise education programs in future specialists in physical culture and sports training, with the tasks of educational activities in the interests of sustainable development; expanding the content of future specialists in physical culture and sports training with ideas of sustainable development; formation of positive motivation of future specialists in physical culture and sports to carry out educational activities for sustainable development of society; development of educational and methodological support for the formation of future specialists in physical culture and sports readiness for educational activities for sustainable development; intensification of educational activities of future specialists in physical culture and sports on sustainable development.

Key words: sustainable development, specialists in physical education and sports, organizational and pedagogical conditions, educational activities.

Постановка проблеми. Підтримання Україною шляху сталого розвитку та євроінтеграційного курсу (Угода про Асоціацію, 2014) призвело до цілої низки реформ, зокрема, в галузі освіти.

У 2017 році було прийнято новий закон «Про освіту», де метою визначено «... підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору». У цьому ж році оновлені навчальні програми з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти, згідно з якими учитель фізичної культури повинен формувати в учнів цілий перелік ключових компетентностей, серед яких: «основні компетентності у природничих науках і технологіях», «соціальна та громадянська компетентності», «екологічна грамотність і здорове життя» – вони передбачають формування активного та відповідального громадянина, який готовий брати участь у вирішенні питань збереження довкілля та усвідомлює важливість сталого розвитку суспільства (МОН. Навчальна програма, 2017).

У 2019 році затверджено стандарт вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яким серед загальних компетентностей фахівця фізичної культури і спорту визначено «здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку ...» (МОН. Стандарт, 2017).

Тому актуальною є підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку. Про це свідчать також активна участь представників спортивної галузі Канади, США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Фінляндії, Норвегії, Японії та багатьох інших країн світу в досягненні найрізноманітніших цілей сталого розвитку (Game Changer, 2012; Madeleine Orr, 2021) та наші попередні дослідження (Цигура, 2021: 294).

Наразі постає питання визначення організаційно-педагогічних умов, які сприятимуть підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку.

Аналіз досліджень. Аналіз сучасної педагогічної літератури вказує на зростання зацікавленості у підготовці фахівців, здатних реалізовувати ідеї сталого розвитку у своїй професійній діяльності. Підготовку майбутніх фахівців соціальної сфери до сталого розвитку соціальних груп у своїх працях розглядає Н. Д. Кабусь. Серед педагогічних умов вона обґрунтовує такі, як: інтеграція ідеї сталого розвитку зі змістом вищої соціально-педагогічної освіти протягом всього періоду навчання; формування й підтримка у студентів стійкої позитивної мотивації до діяльності зі сталого розвитку соціальних груп; створення духовно насиченого розвивально-творчого середовища у вищому навчальному закладі; посилення практичної спрямованості підготовки майбутніх соціальних педагогів; поступове просування студентів на рівень самоорганізації і самоуправління власною діяльністю (Кабусь, 2016: 52).

Н. М. Миськова вивчала впровадження технології підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток, і визначила такі педагогічні умови: оптимізація педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу закладів вищої освіти за принципами педагогіки емпauerменту; забезпечення взаємозв'язку мети, змісту, форм, методів навчання в системі підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток; надання пріоритету у змісті дисциплін загальної професійної підготовки формуванню ціннісних орієнтацій у контексті освіти для сталого розвитку; насичення процесу викладання спецкурсу інтерактивними методами для забезпечення готовності майбутніх вихователів до формування у дітей старшого дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток (Миськова, 2018: 10).

І. М. Коренева розглядала підготовку майбутніх учителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку і її мету визначила як формування у студентів спеціальної компетентності – здатності у процесі навчання та виховання учнів розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку людства засобами навчального предмета «Біологія». Серед головних педагогічних умов вона визначила: оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів біології, використання широкого діапазону активних методів навчання та сучасних освітніх технологій, створення екоорієнтованого навчального середовища в педагогічних університетах (Коренева, 2018: 151).

Г. Б. Чайковською визначено такі організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку як: єдність формальної, неформальної та інформальної освіти; міжпредметний характер освіти для сталого розвитку, використання інтерактивних технологій та принципів емпатермент-педагогіки в підготовці майбутніх учителів початкової школи (Чайковська, 2020: 140).

Питання підготовки фахівців фізичної культури і спорту завжди цікавило багатьох дослідників, серед яких Л. П. Сущенко, Б. М. Шиян, О. Я. Кругляк, В. Соловійов, О. О. Безкопильний, М. В. Данилевич, М. В. Карченкова та ін., але аспект сталого розвитку залишався поза увагою. В наш час глобальних змін, високого темпу життя, великої кількості небезпек, збільшення інформаційної та цифрової напруженості в суспільстві, дедалі вищої конкурентності на ринку праці та переходу на шлях сталого розвитку підготовка фахівця будь-якої сфери вимагає вдосконалення. Не винятком є й професійна підготовка фахівців фізичної культури і спорту, на нову модель якої вказують Н. І. Степанченко, Ю. А. Бріскін, Т. Ф. Матвійчук. Зокрема, в моделі системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти вони описують такі психолого-педагогічні умови вдосконалення професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту: цілеспрямована мотивація студентів до навчання та педагогічної діяльності; поглиблення змісту навчання з педагогічних дисциплін; комплексне проектування професійної підготовки; інноваційні технології, що спрямовані на розвиток педагогічної майстерності (Степанченко та ін., 2018).

Н. А. Башавець визначає такі організаційно-педагогічні умови модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізич-

ного виховання: зміщення акцентів викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійно зорієнтованого напрямку аудиторної роботи з інформувальних на мотивувальні цілі шляхом підвищення проблемності та мобільності навчання; розширення технологічного інструментарію викладання професійних дисциплін засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища; стимулювання розумової діяльності в процесі науково-дослідної та пошукової роботи; системне відтворення суттєвих ознак уроку фізичної культури в усіх видах навчально-професійних педагогічних практик; поступова адаптація до специфічних умов педагогічної діяльності вчителя фізичного виховання через системне запровадження спеціальних вправ артистичної, риторичної та кінестетичної спрямованості (Башавець, 2017: 49-50).

Освітня діяльність для сталого розвитку має на увазі саморозвиток фахівця впродовж всієї його професійної діяльності. Для професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури Ю. А. Курнишев визначає такі педагогічні умови: успішна адаптація студентів до умов навчання; створення освітньо-розвивального середовища, в якому на рівні викладачів і студентів приділяється особлива увага вирішенню проблем саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури; конструювання індивідуальної інтегрованої саморозвивальної програми майбутніх учителів фізичної культури, в якій поєднуються саморозвиток спортсмена і педагога; науково-методичне забезпечення навчання і виховання (навчальні плани і програми, методики і технології професійної підготовки), організація ефективної самоосвітньої роботи студентів; позитивне ставлення до спортивної і педагогічної діяльності, опанування способів професійного саморозвитку і самовдосконалення; самомотивації професійного саморозвитку; реалізація механізмів педагогічної рефлексії й самоспостереження, акцентуація рефлексивності у спілкуванні суб'єктів навчально-виховного процесу, оптимізація взаємодії з метою професійного становлення і саморозвитку майбутніх вчителів (Курнишев, 2017).

Для здійснення освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку майбутній учитель фізичної культури та тренер повинен бути готовий до того, щоб формувати в учнів таку модель поведінки, яка відповідає концепції сталого розвитку – встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі. Для цього потрібно нео-

дноразово наголошувати на взаємозв'язку соціального добробуту, економічного розвитку і збереження довкілля, вмінні роз'яснити учням зміст основних понять сталого розвитку та показати їх взаємозв'язок; показати цінності людини та відповідність їх цілям сталого розвитку, мотивувати учнів до набуття знань і вмінь з питань сталого розвитку та формувати сталі навички використовуючи різні методи навчання, і в першу чергу, активні, які є традиційними на уроках фізичної культури. Щоб успішно підготувати майбутнього фахівця фізичної культури і спорту до такої діяльності, важливо визначити організаційно-педагогічні умови такої підготовки.

Мета статті – визначити специфіку основних організаційно-педагогічних умов, які впливають на підготовку фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку суспільства.

Виклад основного матеріалу. Однією з організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку є, перш за все, підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників, які забезпечують освітні програми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, з питань освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку. Оскільки введення контенту сталого розвитку в українську освіту здійснюється дуже повільно і тільки на альтруїстичних позиціях, за нашими спостереженнями більшість викладачів, які займаються підготовкою фахівців фізичної культури і спорту, недостатньо обізнані в питаннях сталого розвитку та можливості їх впровадження у навчальні дисципліни. Розв'язувати це питання пропонуємо шляхом підготовки відповідних рекомендацій для науково-педагогічних працівників галузі фізичної культури і спорту та проведення методичних семінарів і курсів підвищення кваліфікації, залучивши інформацію з досвіду реалізації цілей сталого розвитку закордонними та вітчизняними колегами спортивної та освітньої галузей (Game Changer, 2012; Освіта для сталого розвитку, 2011).

Наступною організаційно-педагогічною умовою підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку є розширення змісту підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ідеями сталого розвитку. Ця умова обґрунтовується, по-перше – необхідністю їх підготовки згідно зі стандартом вищої освіти за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, який було затверджено у 2019 році. Цим стандартом серед загаль-

них компетентностей фахівця фізичної культури і спорту визначено «Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку ...»;

по-друге – вимогами оновлених у 2017 році навчальних програм з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти, згідно з якими учитель фізичної культури повинен формувати в учнів цілий перелік ключових компетентностей, зокрема: «основні компетентності у природничих науках і технологіях», «соціальна та громадянська компетентності», «екологічна грамотність і здорове життя». Згідно змістових ліній, це передбачає «формування активного та відповідального громадянина, який здатний/на дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище», «відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства», «готовий брати участь у вирішенні питань збереження довкілля та усвідомлює важливість сталого розвитку суспільства» тощо (МОН. Навчальна програма, 2017). Забезпечення цієї умови вбачаємо у: розширенні блоків навчальних дисциплін освітньої програми, інтегруючи освітню інформацію з питань активної участі галузі фізичної культури і спорту в реалізації цілей сталого розвитку; введенні в освітню програму підготовки фахівців вибіркового компонента «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті».

Процес підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку не може бути повноцінним, якщо знехтувати такою організаційно-педагогічною умовою як формування позитивної мотивації у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до здійснення освітньої діяльності для сталого розвитку суспільства.

Це передбачає усвідомлення важливості та значущості будь-яких дій особистості в напрямі досягнення сталого розвитку, а особливо, дій викладача, вчителя, тренера. Адже для значної кількості контингенту, який займається фізичною культурою і спортом, саме тренер, учитель, спортивний наставник є взірцем та авторитетом. Реалізація цієї організаційно-педагогічної умови передбачає підготовку, яка характеризується розумінням сутності сталого розвитку та переоцінкою цінностей, а для цього повинне бути чітке розуміння самого терміну «сталий розвиток» та його наповнення.

Як правило, більшість студентів, з якими ми працювали, початково не ототожнювали себе і свою майбутню професійну діяльність з поняттям «сталого розвитку». Однією з причин було

незнання цього поняття, незважаючи на те, що в українській освіті воно фігурує вже давно (Освіта для сталого розвитку, 2011). Після пояснення суті поняття «сталий розвиток» студенти могли ототожнювати себе з цим поняттям у більшості випадків тільки з позиції особистої причетності і не проводили жодних паралелей між сталим розвитком і діяльністю в галузі фізичної культури і спорту. Аналогічну ситуацію спостерігали наші колеги за кордоном (Chernushenko, 1994).

Тому для вдалого забезпечення цієї педагогічної умови необхідно:

1) ознайомити студентів з нормативно-правовою базою, якою у своїй діяльності керується учитель фізичної культури, звертаючи увагу на положення щодо сталого розвитку в Законі України «Про освіту»; Стандарті вищої освіти України за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти; навчальних програмах з фізичної культури для закладів загальної середньої освіти);

2) показати студентам зв'язок спортивної галузі з основними напрямками сталого розвитку (екологічна цілісність, соціальний добробут, економічна стабільність) та цілями сталого розвитку;

3) ознайомити студентів з 17-ма цілями сталого розвитку та показати їх прямиий зв'язок з цінностями кожної людини (конкретно по кожному зі складових сталого розвитку – економічному, екологічному та соціальному), чим сприяти корекції цінностей студентів на даному етапі життя, їх переоцінці відповідно до цілей сталого розвитку.

Саме таке розкриття цілей сталого розвитку та бачення в їх основі головних цінностей людини сприятиме в подальшому формуванню активної життєвої позиції щодо освіти для сталого розвитку та мотивуватиме майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до активних дій в цьому напрямі.

Черговою організаційно-педагогічною умовою підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку є розробка навчально-методичного забезпечення для формування у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту готовності до освітньої діяльності для сталого розвитку. Для цього нами розроблено силабус, навчальну й робочу програми дисципліни «Сталий розвиток у фізичній культурі і спорті» та навчальний посібник «Спорт для сталого розвитку», де зібрано досвід діяльності міжнародних спортивних організацій та великої кількості спортивних організацій багатьох країн світу з питань сталого розвитку суспільства.

Така організаційно-педагогічна умова як активізація освітньої діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, успішно може бути здійснена завдяки оптимальному поєднанню традиційних та інноваційних методів навчання, а також організації освітнього середовища, яке підтримує принципи сталого розвитку.

Висновки. Для професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до освітньої діяльності для сталого розвитку нами визначено такі організаційно-педагогічні умови: підвищення професійної компетентності науково-педагогічних працівників, які забезпечують освітні програми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, з питань освітньої діяльності в інтересах сталого розвитку; розширення змісту підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту ідеями сталого розвитку; формування позитивної мотивації у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до здійснення освітньої діяльності для сталого розвитку суспільства; розробка навчально-методичного забезпечення для формування у майбутніх фахівців фізичної культури і спорту готовності до освітньої діяльності для сталого розвитку; активізація освітньої діяльності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту з питань сталого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. David Chernushenko. Greening our Games. Centurion Publishing & Marketing Ottawa, Ontario, Canada, 1994. 282 с.
2. Game Changer: How the Sports Industry Is Saving the Environment. September, 2012 NRDC. URL: <https://www.nrdc.org/sites/default/files/Game-Changer-report.pdf> (дата звернення 03.04.2022).
3. Madeleine Orr. Olympic sport sustainability review (Part One). The Sustainability Report. July 15, 2021. URL: <https://sustainabilityreport.com/2021/07/15/olympic-sport-sustainability-review-part-one/> (дата звернення 03.04.2022).
4. Башавець Н. А. Постановка проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання: суперечності та перспективи вирішення. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 2017. Випуск 3 К (84). С. 47-50.
5. Кабусь Н. Д. Педагогічні умови як чинник ефективності підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери до сталого розвитку соціальних груп. Педагогізація соціального середовища в роботі з різними соціальними об'єктами. Матеріали науково-практичної конференції 22 листопада 2016 р., Харків, 2016. С. 52-54.
6. Коренева І. М. Концепція підготовки майбутніх вчителів біології до реалізації функцій освіти для сталого розвитку. *Педагогічні науки*, 2018. Том 2, Вип. LXXXII. С. 148-153.
7. Курнишев Ю. А. Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури: дис... канд. пед. наук: Київ, 2017. 249 с.

8. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток: автореф. дис... канд. пед. наук: Хмельницький, 2018. 23 с.
9. Міністерство освіти і науки України. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5 – 9 класи. Затверджена наказом МОН від 23.10.2017 № 1407.
10. Міністерство освіти і науки України. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність 017 Фізичне виховання та спорт, 2019. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення 03.04.2022).
11. Освіта для сталого розвитку. *Освітні коментарі*, 2011. № 7-8-9. URL: https://rmkdubrovick.ucoz.ru/_ld/1/184_mm0.pdf (дата звернення 03.04.2022).
12. Степанченко Н. І., Бріскін Ю. А., Матвійчук Т. Ф. Модель системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти. *Вісник*, 2018. Том II, № 154. С. 74-79.
13. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення 03.04.2022).
14. Цигура Г. Потреба студентів факультету фізичного виховання в обізнаності з питань сталого розвитку. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 3 (107). 579 с.
15. Чайковська Г. Б. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи на засадах сталого розвитку. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота», 2020. Випуск 1(46). С. 138-141.

REFERENCES

1. David Chernushenko. Greening our Games. Centurion Publishing & Marketing Ottawa, Ontario, Canada, 1994. 282 с.
2. Game Changer: How the Sports Industry Is Saving the Environment. September, 2012 NRDC. URL: <https://www.nrdc.org/sites/default/files/Game-Changer-report.pdf>
3. Madeleine Orr. Olympic sport sustainability review (Part One). The Sustainability Report. July 15, 2021. URL: <https://sustainabilityreport.com/2021/07/15/olympic-sport-sustainability-review-part-one/>
4. Bashavets N. A. Postanovka problemy modernizatsii profesiino-pedahohichnoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia: superechnosti ta perspektyvy vyrishennia [Statement of the problem of modernization of professional and pedagogical training of future specialists in physical education: contradictions and prospects for solution]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*, 2017. Vol. 3 K (84). pp. 47-50 [in Ukrainian].
5. Kabus N. D. Pedahohichni umovy yak chynnyk efektyvnosti pidhotovky maibutnix fakhivtsiv sotsialnoi sfery do staloho rozvytku sotsialnykh hru [Pedagogical conditions as a factor in the effectiveness of training future social workers for sustainable development of social groups]. «*Pedahohizatsiia sotsialnoho seredovyshcha v roboti z riznymy sotsialnymy ob'ektamy*»: materialy nauk.-prakt. konf. 22 lystopada 2016. Kharkiv, 2016. pp. 52-54 [in Ukrainian].
6. Koreneva I. M. Kontsepsiia pidhotovky maibutnix vchyteliv biolohii do realizatsii funktsii osvity dlia staloho rozvytku [The concept of training future biology teachers to implement the functions of education for sustainable development]. *Pedahohichni nauky*, 2018. Vol. 2, Iss. LXXXII. pp. 148-153 [in Ukrainian].
7. Kurnyshev Yu. A. Pedahohichni umovy profesiinoho samorozvytku maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury [Pedagogical conditions of professional self-development of future teachers of physical culture]: dys... kand. ped. nauk: Kyiv, 2017. 249 p. [in Ukrainian].
8. Myskova N. M. Pidhotovka maibutnix vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity do formuvannia u starshykh doshkilnykh navychok, oriientovanykh na stalyi rozvytok [Preparation of future educators of preschool education institutions for the formation of skills aimed at sustainable development in senior preschoolers]: avtoref. dys... kand. ped. nauk: Khmelnytskyi, 2018. 23 p. [in Ukrainian].
9. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Navchalna prohrama z fizychnoi kultury dlia zahalnoosvitnykh navchalnykh zakladiv. 5–9 klasy [Ministry of Education and Science of Ukraine. Physical education curriculum for secondary schools. Grades 5-9]. Zatverdzhena nakazom MON vid 23.10.2017 № 1407. [in Ukrainian].
10. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, haluz znan 01 Osvita / Pedahohika, spetsialnist 017 Fizychno vykhovannia ta sport [Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, haluz znan 01 Osvita / Pedahohika, spetsialnist 017 Fizychno vykhovannia ta sport], 2019. URL: <https://mon.gov.ua/>
11. Osvita dlia staloho rozvytku [Education for sustainable development]. *Osvitni komentari*, 2011. № 7-8-9. URL: https://rmkdubrovick.ucoz.ru/_ld/1/184_mm0.pdf
12. Stepanchenko N. I., Briskin Yu. A., Matviichuk T. F. Model systemy profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu v zakladakh vyshchoi osvity [Model of the system of professional training of specialists in physical culture and sports in higher education institutions]. *Visnyk*, 2018. Vol. II, № 154. pp. 74-79. [in Ukrainian].
13. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text
14. Tsyhura H. Potreba studentiv fakultetu fizychnoho vykhovannia v obiznanosti z pytan staloho rozvytku [The needs of Physical Education Faculty students in awareness of sustainable development]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*: nauk. zhurnal / holov. red. A. A. Sbruieva. Sumy: Vyd-vo SumDPU imeni A. S. Makarenka, 2021. № 3 (107). pp. 294-307. [in Ukrainian].
15. Chaikovska H. B. Profesiina pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovoi shkoly na zasadakh staloho rozvytku [Professional training of future primary school teachers on the basis of sustainable development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu*. Serii: «Pedahohika. Sotsialna robota», 2020. Iss. 1(46). pp. 138-141. [in Ukrainian].